

PMAGASINET

ÅRGÅNG 44

MEDLEMSTIDNING FÖR PAPPERS AVD 68

NR. 3 2026

Robert Sjunnebo

Skarpt läge i försäkringsförhandlingarna

Pontus Georgsson

Självklart ställer Pappers krav på politiken

Ordförande har ordet

Hur hamnade vi här?

Hur hamnade vi här?

Semestermånaderna ger tid för eftertanke. Tempot sjunker och det finns utrymme att lyfta blicken. Jukka och jag satt på expeditionen och pratade om läget på bruket och inom affärsområdet. Gang på gang återkom vi till samma fråga – hur hamnade vi här?

Det är svårt att blunda för att det löpande underhållet har försämrats. Orsakerna kan diskuteras, men slutsatsen är svår att komma ifrån: fabriken har under en längre tid varit eftersatt när det gäller underhåll.

Exemplen finns överallt. Hissen på massaavdelningen, som både underhålls- och laboratoriepersonalen är beroende av, är fortfarande ur funktion. På emballeringen fungerade sorteringsbordet under lång tid bara till hälften. Redan i januari kom varningar om att ett haveri kunde inträffa när som helst. Trots det uteblev åtgärderna – och det som många befarade blev verklighet.

Konsekvenserna blev inte bara tekniska. Under en lång period har våra medlemmar i rulluppställningen fått bära följderna genom högre arbetsbelastning och ökad stress till följd av kapacitetsbristen. Det är inte en hållbar arbetsmiljö.

Även fastigheterna vittnar om samma utveckling. Fönstren på huvudkontoret är i stort behov av underhåll, trots att de är bland det första våra kunder möter. I pappersmaskinens källare håller bitar av taket på att lossna och utgör en uppenbar säkerhetsrisk.

Underhåll handlar om mer än maskiner och byggnader. Det handlar om säkerhet, arbetsmiljö, produktion och stolthet över vår arbetsplats. När underhållet prioriteras ned blir konsekvenserna förr eller senare synliga för alla.

Det märks redan ute i fabriken. Spekulationerna blir fler och framtidstron svagare. Vi möter medlemmar som valt att lämna bruket därför att de inte längre tror på dess framtid. När kompetenta medarbetare börjar söka sig bort är det en varningssignal som ingen borde ignorera.

Vad beror då utvecklingen på? Handlar det om bristande kompetens inom UH-ledningen? Det tror vi inte på. Snarare handlar det om brist på resurser och ett alltför begränsat ekonomiskt handlingsutrymme.

Mot den bakgrunden är det svårt att förstå prioriteringar-

”Vi riskerar att förbruka anläggningen, tappa viktig kompetens och urholka förtroendet för framtiden. Och det har varken vi eller bygden råd med!”

na. Under de senaste fem åren har bruket levererat mycket goda resultat. Trots det har inte tillräckliga resurser avsatts för att hålla fabriken i gott skick, vilket riskerar att skapa en växande underhållsskuld. Förr eller senare leder det till kapitalförstöring och högre kostnader än de besparingar man försökt göra.

Vi ifrågasätter inte att aktieägarna ska få avkastning på sina investeringar. Men det ligger också i deras intresse att Hallsta Pappersbruk är en väl underhållen och konkurrenskraftig anläggning som kan leverera goda resultat även i framtiden.

Det väcker frågor. Var fattas egentligen besluten om investeringar – i Hallsta eller på huvudkontoret i Norrköping? Hur stort handlingsutrymme har brukets ledning?

Som facklig organisation har vi ett självklart ansvar att ställa de frågorna. Vi har ett bruk att värna. Det är grunden för våra medlemmars arbetstillfällen och en avgörande del av hela ortens framtid. Därför kommer vi alltid att bevaka både verksamhetens och de anställdas långsiktiga intressen.

Förändringen i styrningen är tydlig. Sedan det nya, större affärsområdet bildades har centraliseringen ökat markant. Det går på tvärs med det budskap som Holmens huvudägare tidigare har förmedlat: att företagets styrka ligger i att besluten fattas så nära verksamheten som möjligt. Det är en princip vi delar – men det är inte den verklighet vi upplever.

Affärsområdets ledning brukar hävda att besluten fattas på bruksnivå. Formellt kan det stämma, men den verkliga styrningen sker genom budgeten. Den som sätter budgetramarna avgör också vilket handlingsutrymme bruket faktiskt har. I praktiken blir budskapet: Ni får fatta besluten själva – men bara inom de ekonomiska ramar vi har satt.

Vi har en kompetent bruksledning med stor kunskap om verksamheten. Samtidigt är vår uppfattning att det ekonomiska handlingsutrymmet är så hårt styrt från central nivå att möjligheterna att agera blir kraftigt begränsade. Frågan

är därför om dagens budget verkligen är anpassad efter brukets behov och dess långsiktiga utveckling.

Vi befår att fokus i alltför hög grad ligger på att optimera de kortsiktiga resultaten. Men ett bruk kan inte förvaltas kvartal för kvartal. Det kräver långsiktiga investeringar, ett fungerande underhåll och framtidstro hos dem som arbetar här.

Vi inledde med frågan: Hur hamnade vi här? Den viktigaste frågan är kanske hur vi tar oss härifrån.

För utan ett fungerande underhåll finns ingen långsiktig konkurrenskraft. Utan investeringar urholkas både anläggningen och kompetensen. Och utan framtidstro blir det allt svårare att behålla de människor som är brukets viktigaste tillgång.

Det har varken bruket, de anställda eller bygden råd med.

Hur har förändringar i årets driftkörning slagit igenom?

Många medlemmar undrar säkert om förändringar gav något. Vi kan i nuläget bara spekulera och det tänker jag inte göra. Vi kommer i samtalet längre fram med ledningsgruppen summera detta.

Däremot det vi redan vet är att många saker kunde hantlats bättre. Inte minst information till anställda. Den sipprade ut sparsamt och diffust och skapade mer förvirring än nytta.

Skiftanställda fick utökade utfyllnadstimmar som en skuld som skulle jobbas tillbaka under året. Men vi avtalade inte bara det. Vi avtalade också att skiftchefer ska kvartalsvis stämma av timmarna med varje skiftanställd. Det är viktigt för en jämnare fördelning av timmar över året. Vi har pratat med flera medlemmar som inte kan bekräfta att detta sker och respekteras.

Många har skrivit till mig och frågat om stoppdagarna vid jul- och nyårsafton fortfarande gäller.

Vi har inte haft några diskussioner med bolaget om att frångå den ursprungliga överenskommelsen. Om det skulle bli aktuellt med några förändringar måste företagsledningen först förhandla med oss.

Respekt för våra medlemmar – en självklar facklig fråga

Till sist vill jag lyfta en händelse som jag upplever som särskilt allvarlig och som handlar om något så grundläggande som respekten för våra medlemmar och deras kompetens. Jag träffade en medlem som berättade att hans chef hade sagt att just hen skulle kunna ersättas på bruket inom 14 dagar. Det är ett anmärkningsvärt uttalande. På ett bruk som vårt finns det ingen befattning där den kunskap, erfa-

renhet och kompetens som krävs kan läras in på två veckor. Oavsett vad chefen hade för avsikt med sitt uttalande blev effekten tydlig: vår medlem kände sig djupt kränkt och nedvärderad. Det är inte acceptabelt. Vi ska kunna ställa krav på våra arbetsgivare. Vi ska kunna diskutera prestation, utveckling och förbättringar. Men det får aldrig innebära att man förminskar människor eller får dem att känna sig utbytbara och oviktiga. Våra medlemmar går till jobbet varje dag och bidrar med kunskap, erfarenhet och ansvar. Många har byggt upp sin kompetens under många år. Den kompetensen ska respekteras – inte avfärdas med ett påstående om att personen kan ersättas på 14 dagar. Det här är därför större än ett enskilt uttalande. Det handlar om vilken arbetsplats vi vill ha och vilken människosyn som ska präglade den.

Man behöver inte alltid berömma sina anställda. Men man ska alltid visa dem respekt.

Som facklig organisation accepterar vi inte att våra medlemmar förminskas eller kränks. Vi kommer att fortsätta stå upp för deras värde, deras kompetens och deras rätt till ett respektfullt bemötande på arbetsplatsen.

För i slutändan är det enkelt:

Människor är inte utbytbara på 14 dagar. Kompetens byggs över år. Och respekt ska finnas från dag ett.

Aleksandar Srndovic

Som facklig organisation accepterar vi inte att våra medlemmar förminskas eller kränks.

Per-Anders Pettersson

Pappers kongress 2026 – tillsammans formar vi framtiden

I november 2026 samlas vi i Pappers till kongress i Umeå. Jag ser verkligen fram emot de här dagarna. Vi ska ha roligt tillsammans, men vi har också ett stort och viktigt arbete framför oss.

Kongressen är mycket mer än ett formellt möte i kalendern. Den är förbundets högsta beslutande organ och ett av våra viktigaste demokratiska tillfällen. Här möts valda ombud från avdelningarna för att diskutera förslag, väga argument mot varandra och fatta beslut om vilken riktning Pappers ska ta under de kommande åren.

Vi gör det i en tid då arbetslivet förändras snabbt. Industrin står inför stora krav på omställning, investeringar och kompetensförsörjning. Samtidigt känner många medlemmar av högre kostnader, en tuffare arbetsmiljö och en växande oro inför framtiden. Då behövs ett starkt Pappers – ett förbund som finns nära medlemmarna, håller ihop organisationen och driver frågor som gör verklig skillnad på arbetsplatserna.

På kongressen samlas vår gemensamma kraft. För mig handlar demokrati inte främst om högtidliga ord, utan om att lyssna, diskutera, ta ansvar och fatta beslut tillsam-

mans. Varje ombud kommer till Umeå med erfarenheter från sin avdelning, sitt bruk och sina arbetskamrater. Det är dessa erfarenheter som ska ligga till grund för besluten vi fattar för hela Pappers.

Just den förankringen är en av våra största styrkor. Våra beslut ska inte växa fram långt från medlemmarnas vardag. De ska utgå från den verklighet där skiftgång, arbetsmiljö, löner, bemanning och trygghet är en del av det dagliga livet.

Inför kongressen har det kommit in 63 motioner. Det är något vi verkligen ska vara stolta över. Bakom varje motion finns människor som engagerar sig, ser sådant som behöver förändras och är beredda att föreslå lösningar. Det visar att våra medlemmar och avdelningar tar ansvar för Pappers utveckling och använder sin möjlighet att påverka.

Motionerna är inte bara handlingar i ett kongressmaterial. De är medlemmarnas röster, omsatta i konkreta förslag som vi ska diskutera och ta ställning till.

Att vi har så många motioner att debattera betyder att kongressen kommer att bli levande. Olika erfarenheter och perspektiv kommer att mötas, precis som de ska göra i en demokratisk organisation. Alla motioner kommer inte att bifallas och vi kommer inte alltid att tycka lika. Men det är också själva poängen: vi prövar argumenten öppet, lyssnar på varandra och fattar gemensamma beslut.

Kongressen ska också ta ställning till Pappers långsiktiga inriktning, vår avtalspolitik, våra stadgar och hur vi stärker organisationen inför framtiden. Besluten påverkar både det lokala fackliga arbetet och förbundets röst i samhällsdebatten.

När tryggheten på jobbet, starka kollektivavtal och industrins framtid står högt på dagordningen behöver Pappers vara tydligt, självständigt och nära medlemmarnas vardag.

Därför är kongressen i november så betydelsefull. Den handlar om mycket mer än tre dagars möten. Den handlar om vad vi vill åstadkomma tillsammans och vilket Pappers vi vill lämna vidare till framtidens medlemmar.

När vi samlas i Umeå är uppdraget tydligt: att lyssna, debattera och fatta kloka beslut – och att se till att medlemmarnas röster får genomslag.

För en stark fackförening byggs aldrig av några få. Den byggs av oss alla, tillsammans. Kongressen är vår demokrati i praktiken – och det är där vi gemensamt formar framtidens Pappers.

P-A Pettersson

2:e vice Ordförande, Pappers

Avdelningen fick en vacker ljusstake från våra vänner på IF Metall

I förra numret av Pappers Magasinet berättade vi om det uppskattade besöket då 35 pensionerade lokalanställda ombudsmän från IF Metall gästade vår avdelning. Det blev en dag fylld av trevliga samtal, många minnen och ett givande erfarenhetsutbyte. Vi konstaterade då att mötet var mycket uppskattat av alla deltagare och att våra gäster lämnade besöket med positiva intryck.

Några veckor senare fick vi ytterligare ett kvitto på den uppskattning som mötet skapade. Godsmottagningen ringde och meddelade att ett paket hade anlänt till oss. Nyfikna öppnade vi försändelsen och möttes av en fantastisk fin överraskning – en vacker gåva tillsammans med ett varmt och personligt tackkort från våra nya vänner på IF Metall.

Gåvan bestod av en elegant ljusstake i mässing, tillverkad i den mekaniska verkstaden på Skansen. Det är ett gediget hantverk med en historia som gör den extra speciell.

Ljusstaken har fått en hedersplats hos oss och kommer att påminna oss om det fina mötet och den gemenskap som växte fram under dagen.

Det är inte själva gåvan som betyder mest, utan den omtanke och uppskattning som den förmedlar. Den är ett fint bevis på den goda relation, ömsesidiga respekt och kamratanda som finns mellan våra organisationer. När människor med gemensamma värderingar möts, delar erfarenheter och bygger nya kontakter skapas relationer som lever vidare långt efter att mötet är över.

Vi vill rikta ett varmt och hjärtligt tack till våra vänner på IF Metall för den fina gesten. Vi hoppas att detta bara är början på en fortsatt god kontakt och ser fram emot fler givande möten, intressanta samtal och ett fortsatt gott samarbete i framtiden.

Aleksandar Srndovic

Arne Jansson i sitt kök

Den 10 augusti besökte Pappers Magasinet Arne Jansson som är en känd profil för många. Medlem i Pappers avd 68 sedan 1 april 1958. Vi hade ett mycket trevligt samtal om gamla och nya tider, om livet på bruket och om livet som pensionär.

När började du jobba på Hallsta Pappersbruk?

Jag började den 1 april 1958. Jag var 23 år och jobbade på Konsum då men ville byta jobb. Jag chansade och gick till bruket och frågade om det fanns jobb. Och det fanns det, jag fick börja direkt. Då var det ungefär 1700 personer som jobbade där. Strax efter det blev det anställningsstopp och sedan började de säga upp personal. Men jag blev kvar. Nils Ekström var platschef då, jag hann med nio platschefer under min tid.

Var någonstans på bruket började du jobba?

Jag började på Kajen. Vi var 120 personer som jobbade där då. Ett helt annat jobb än det är idag, vi stuvade mycket på båt. Men jag var bara kvar där i fyra månader då jag

började som reserv i Rullarlaget. Där blev jag kvar resten av arbetslivet förutom en period på emballeringen där jag var ersättare i två år för en som var sjuk. Jag trivdes jättebra i Rullarlaget, det var roligt att komma tillbaka efter semestrar. Det är viktigt att trivas på jobbet. Jag hade tidigare haft problem med magsår. Doktorn gav mig råd om att se till att trivas på jobbet för då skulle vi inte behöva ses mer. Och jag har trivts jättebra i alla år. Från 1958 till 1997 när jag gick i pension.

Hur har arbetsmiljön på bruket förändrats under dina år här?

Oj det har förändrats mycket! Till det bättre, det blev mer och mer prat om skyddsarbete för varje år. När jag började fick man själv köpa skyddsskor och skyddshandskar, overaller fick man låna. Men senare stod bruket för dessa och jag fick både stövlar, skor och kläder. Och tekniken som har kommit har förändrat mycket. 1963 fick jag erbjudande om att gå en datakurs men ingen trodde då att datorer skulle komma in i verksamheten så jag tackade nej

Arne, längst till höger, håller i avdelningens fana vid minnescermonin i Lunde för Ådalen 75 år 2006

till kursen. Men man lärde sig ändå allt eftersom och det kom nya kurser. Bruket var tidigt med att införa teknik och förbättringar. Nu är det datorer i nästan allting.

Vad var det bästa med att jobba på bruket?

Jag trivdes alltid. Jag fick prova på lite olika jobb när jag ersatte folk som var sjuka, det var roligt. Fick lära mig nytt hela tiden. Att sitta still var det värsta jag visste.

Blev livet som pensionär som du tänkt dig?

Ja det blev väldigt bra! Jag fick erbjudande om tidig pension när jag var 62 år och jag nappade på det. Det var det bästa beslutet i livet! Det var så skönt att få vara ledig. Jag märkte också att vanlig dygnsrytm var väldigt bra. Nu kunde jag gå på fotboll och speedway utan att behöva kolla i skiftschemat. Men man behöver hålla sig aktiv, inte bara sitta still. Jag har varit med i många föreningar och suttit i styrelser, bland annat i Fonus, Röda Korset, Verdandi, Arbarkommunen och Kyrkorådet. Det är både roligt och viktigt att vara med i föreningslivet. Det rådet vill jag ge till andra när de går i pension, gör något, sitt inte bara still. Livet blir så mycket roligare när man är aktiv.

Du är en av våra trogna läsare av Pappers Magasinet, vad tycker du om tidningen?

Jag tycker den är bra, den täcker in hela bruket och verksamheten där. Det är roligt att läsa om. Och så gillar jag att lösa korsordet.

Carita Holmberg

MEDLEMSFÖRMÅN

Utnyttja din förmån – gratis pensionsrådgivning!

Du har säkert hört många råd om hur man bör ta ut pensionen. Men varje person har sina egna förutsättningar. Hos Avd 68 har du möjlighet att få en rådgivning baserad på din situation. Rådgivningen görs av Folksams rådgivare och du bokar enkelt tid genom att kontakta expeditionen eller din närmsta försäkringsinformatör. Tider för rådgivning finns följande datum; 22 september, 6 och 20 oktober, 3 och 17 november.

Det går inte en enda dag utan att någon SD-vänlig person skriver på Facebook om "Jimmys bensinpris". I början skrattade jag åt det naiva försöket att vinna billiga politiska poäng. Tyvärr har jag nu insett att många faktiskt köper budskapet rakt av.

Här kommer därför lite fakta som vem som helst kan kontrollera om man verkligen vill förstå vad som påverkar olje- och drivmedelspriserna.

Olja är en av världens viktigaste råvaror och används bland annat för att producera drivmedel, plast, kemikalier och energi. Eftersom olja handlas på en global marknad påverkas priset inte bara av hur mycket olja som produceras, utan också av ekonomiska, politiska och geografiska händelser runt om i världen. Priset bestäms i huvudsak av samspelet mellan utbud och efterfrågan.

När efterfrågan ökar samtidigt som utbudet är begränsat stiger priset. Det sker ofta när världsekonomin växer och industrin producerar mer. Fler människor reser, fler transporter genomförs och fabriker använder mer energi, vilket ökar behovet av olja. Under lågkonjunkturer sker det motsatta och priserna tenderar att falla.

"Det är viktigt att skilja på fakta och politisk marknadsföring. Att ge en svensk partiledare eller regering äran – eller skulden – för förändringar i det globala oljepriset är helt enkelt inte en korrekt beskrivning av hur världsmarknaden fungerar."

Utbudet påverkas bland annat av hur mycket olja de oljeproducerande länderna väljer att pumpa upp. En viktig aktör är OPEC, som tillsammans med andra stora oljeproducenter kan påverka priset genom att öka eller minska produktionen. Även krig, konflikter, sanktioner, naturkatastrofer, valutakurser och förväntningar på framtiden påverkar oljepriset. Dessutom handlas olja på terminsmarknaden, där investerarnas förväntningar ofta påverkar priset långt innan någon faktisk förändring i utbud eller efterfrågan har skett.

Kort sagt styrs oljepriset av världsmarknaden – inte av en svensk statsminister eller en enskild regering.

Det regeringen faktiskt kan påverka är skatter och avgifter. Regeringens senaste paket för sänkta drivmedelspriser innebär att skatten på bensin och diesel sänks med 3 kronor per liter under perioden 1 juli till 30 november. Samtidigt har drivmedelskedjorna höjt priserna i takt med att oljepriset stigit på världsmarknaden. Det visar att skattesänkningar och världsmarknadspriser är två olika saker.

Paketet beräknas dessutom kosta staten omkring 8 miljarder kronor. De pengarna finns inte gratis – de måste finansieras, bland annat genom ökad statlig upplåning. Statsskulden ska förr eller senare betalas tillbaka, och det görs ytterst av skattebetalarna. Det är därför rimligt att diskutera vilka prioriteringar som behöver göras när stora summor används till tillfälliga skattesänkningar.

Man kan naturligtvis ha olika politiska uppfattningar om huruvida detta är rätt eller fel. Men det är viktigt att skilja på fakta och politisk marknadsföring. Att ge en svensk partiledare eller regering äran – eller skulden – för förändringar i det globala oljepriset är helt enkelt inte en korrekt beskrivning av hur världsmarknaden fungerar.

Och en sista tanke: hade den här tillfälliga skattesänkningen genomförts om det inte vore val i september? Den frågan får var och en besvara själv.

Aleksandar Srndovic

Nicklas Johansson

Förbundsstyrelsen har på sitt ordinarie styrelsemöte den 16 juni valt att anställa två nya ombudsmän på förbundet. Dessa är Jim Svensk Larm och Nicklas Johansson. De börjar sin anställning den 10 augusti.

Jim kommer från avdelning 15 i Iggesund och har en lång erfarenhet från både bruket och det fackliga arbetet. För 19 år sedan började han arbeta på bruket, främst som skiftgående operatör. Under åren på arbetsplatsen har han fått en bred erfarenhet av både vardagen på golvet och de frågor som är viktiga för medlemmarna.

Det fackliga engagemanget har varit en naturlig del av Jims arbetsliv. Inom Pappers har han haft flera olika uppdrag och arbetat för att stärka medlemmarnas villkor och inflytande på arbetsplatsen. Bland annat har han varit kassör i avdelningen.

Den senaste tiden har Jim varit tjänstledig från arbetet på bruket för att arbeta som ombudsman på LO-distriktet i Dalarna och Gävleborg. Där har han fortsatt att arbeta med frågor som rör arbetslivet, fackliga rättigheter och människors möjlighet att påverka sina arbetsvillkor.

Engagemanget stannar dock inte vid det fackliga. Jim har också ett stort politiskt intresse och har under den här mandatperioden varit ersättare i riksdagen. Även där har fokus legat på frågor som påverkar människors vardag och möjligheter.

Jim Svensk Larm

Från skiftet på bruket, via det fackliga arbetet till uppdraget som ombudsman och ersättare i riksdagen har den röda tråden varit densamma: att göra skillnad för människor och att vara med och påverka samhället i en riktning där arbete, trygghet och rättvisa står i centrum.

Nicklas kommer från avdelning 165 Karlsborg och har under många år varit en stark och engagerad kraft i föreningsarbetet. De senaste tolv åren har han haft förtroendet att vara ordförande för avdelningen, ett uppdrag han har utfört med stort engagemang och ansvar.

Utöver sitt fackliga och föreningsmässiga engagemang är Nicklas också aktiv inom lokalpolitiken i Kalix, där han under flera år har varit engagerad i frågor som rör kommunens utveckling och framtid.

Med sitt långvariga engagemang, sin erfarenhet och sitt intresse för både föreningsliv och lokalsamhälle är Nicklas Johansson en person som på många sätt bidrar till att utveckla och stärka verksamheten omkring sig.

Både Nicklas och Jim har stor erfarenhet av lokalt fackligt arbete. De har under lång tid varit aktiva inom Pappers och känner därför organisationen väl. Med sin erfarenhet och kunskap kommer de att bli en värdefull förstärkning på förbundskontoret och bidra till att utveckla det framtida fackliga arbetet.

Carita Holmberg

Även i år blev Hallstaviksdagen välbesökt.

Hallstaviksdagen - hemvändardagen.

Hallstaviksdagen har vuxit till en av årets mest betydelsefulla och uppskattade högtidsdagar. För många är den också den stora hemvändardagen – ett tillfälle att återvända, träffa gamla vänner och återknyta banden till Hallstavik.

Torget sjuder då av liv och rörelse och visar upp allt det som gör Hallstavik till en så älskad ort. Föreningar och företag presenterar sina verksamheter, möter ortsbor och välkomnar besökare. Tillsammans skapar de en riktig folkfest fylld av gemenskap, glädje och aktiviteter.

Det är en dag då gamla och nya Hallstaviksbor möts över generationsgränserna, återser bekanta och knyter nya kontakter. Här väcks minnen till liv samtidigt som nya skapas, och kärleken till orten märks i varje samtal, skratt och möte på torget.

I hela 16 år har Hallstaviksdagen samlat människor på orten, och lika länge har fackföreningarna varit en självklar del av festen. Så var det förstås även i år.

LO-facken i Hallstavik – Byggnads, Kommunal, Handels och Pappers avdelning 68 – fanns på plats för att möta besökarna och berätta om sitt arbete. Det ledde till många

trevliga och viktiga samtal om arbetslivet, vardagen och aktuella samhällsfrågor. Många passade också på att ta med sig valnumret av Pappers Magasin, fullspäckat med nyttigt information inför valet.

Att facket syns vid sådana här evenemang är viktigt. När vi finns där människor möts blir det enklare att ställa frågor, dela erfarenheter och få veta vilket stöd som finns i arbetslivet. Synligheten visar också att facket inte bara träder fram när problem uppstår, utan är en närvarande och engagerad kraft i lokalsamhället.

En av dagens stora publikfavoriter var grillgänget, med grillmästaren Boris i spetsen, som bjöd på nygrillad korv. Doften lockade många besökare till vårt område. Där delade vi även ut LO-boxar till Hallstaviksborna, fyllda med kexchoklad, smörgås och LO:s budskap.

När dagen gick mot sitt slut kunde vi se tillbaka på många givande möten och samtal. Hallstaviksdagen visade ännu en gång vilken kraft som finns när föreningar, företag, fackliga organisationer och invånare samlas på samma plats. Det blev en härlig dag fylld av gemenskap, viktiga frågor – och självklart gott från grillen!

Aleksandar Srndovic

Lång kö till grillen

Byggnads Mälardalen på plats.

Grillmästarna

Många trevliga samtal blev det

Pontus Georgsson

Självklart ställer Pappers krav på politiken

Alla valrörelser fylls av stora ord, så har det varit även den här gången. För Pappers måste politiken nu handla om det konkreta: jobben, bruksorterna, investeringarna och människors framtidstro. Därför är det självklart för oss att hålla fast vid de krav vi ställde på rätt politiska beslut. Det räcker inte att säga att svensk industri är viktig. Det måste synas i besluten.

Massa- och pappersindustrin har gjort det politiken länge har efterfrågat. Sedan mitten av 1990-talet har de fossila utsläppen minskat kraftigt. Produktionen är i dag nästan helt fossilfri. Det är resultatet av investeringar, yrkeskunskande och ett starkt fackligt och industriellt ansvarstagande.

Nu riskerar EU:s utsläppshandelssystem att slå fel. Bruk som gått längst i klimatomställningen kan förlora fri tilldelning av utsläppsrätter. Det slår mot svensk industri, samtidigt som mer fossilberoende konkurrenter gynnas. Det är inte rimligt. Politiken får inte straffa dem som har gjort rätt.

”För Pappers medlemmar är det här inte abstrakta framtidsfrågor. Det handlar om lönen, jobbet, bruket, orten och möjligheten att lämna över något starkare till nästa generation”.

Vårt krav är tydligt: Sverige ska agera för rimliga villkor i EU ETS och kompensera anläggningar som drabbas av regeländringar, exempelvis genom sänkt koldioxidskatt eller annan kostnadslättnad. Den som investerat i fossilfri produktion ska premieras, inte tappa konkurrenskraft.

Samma tydlighet krävs när Sverige genomför EU:s naturrestaureringsförordning. Skogen är en av landets största tillgångar. Den ger råvara, jobb, exportintäkter och produkter som behövs i klimatomställningen. Naturvärden ska värnas. Men politiken måste klara att hålla flera tankar i huvudet samtidigt.

Om stora arealer produktiv skogsmark tas ur bruk utan ordentlig konsekvensanalys slår det mot industrin, jobben och svensk bioekonomi. Därför förväntar vi oss att reger-

ingen använder förordningens flexibilitet och genomför den rättssäkert, stegvis och utifrån svenska förhållanden.

Efter valet vill vi nu se tydliga besked om försörjningsberedskapen. I en oroligare omvärld måste Sverige kunna producera mer av det vi själva behöver. Skogsindustrin kan bidra med biodrivmedel, material och produkter som stärker totalförsvaret. Men då krävs politik som gör investeringar möjliga.

Vårt krav är att staten använder Industriklivet och andra industripolitiska verktyg för omställning och ny produktion i massa- och pappersindustrin. Sverige ska bygga framtidens industri här. Inte se investeringar, jobb och teknik flytta någon annanstans.

Kompetensförsörjningen är avgörande. Många arbetsplatser finns på orter där industrin går starkt, men där det är svårt att rekrytera. Då behövs fler vägar in i branschen, fler utbildningsplatser och bättre möjligheter att flytta eller pendla till jobben.

Nu förväntar vi oss konkreta förslag för yrkesutbildningar, industriprogram och vuxenutbildning. Vi vill också se stöd som gör det lättare att prova arbete på annan ort. Det stärker industrin – och ger fler människor ett tryggt arbete och en framtid att bygga vidare på.

Efter valet måste orden bli handling. Då kräver vi en politik som stärker industrins transporter. Kostnaderna för järnvägstransporter har ökat kraftigt, samtidigt som mer gods behöver gå på järnväg och sjöfart. Avgiftssystemen får inte peka åt fel håll.

Vårt krav är lägre och mer förutsägbara banavgifter för tungt gods, bättre prioritering av industrins transporter och snabbare utbyggnad av vägar för 74 tons lastbilar. Smartare och tyngre transporter minskar utsläpp, vägsitage och kostnader.

Även sjöfarten måste behandlas klokt. Klimatstyrmedel behövs, men de får inte flytta gods från sjö till väg. När nya avgifter införs måste politiken se helheten och värna både hållbara transportslag och svensk basindustri.

Vi vill också se långsiktiga spelregler för nya investeringar. Om politiken vill ha mer biobaserad produktion, förädling och gröna industrijobb måste företag våga investera. Då behövs modeller som minskar den politiska risken när regler förändras efter att besluten är fattade.

I grunden handlar det om ansvar. Pappers medlemmar har byggt en industri som levererar klimatsmarta produkter, stark export och jobb i hela landet. De förtjänar politiker som förstår industrins villkor – och som står upp för den även när besluten är svåra.

Därför är vår förväntan efter valet enkel: gå från ord till handling. Vi vill ha svensk industri kvar i Sverige. Vi vill att klimatomställningen ska ske med jobb, trygghet och stärkt livskraft. Inte med nedläggningar och förlorade möjligheter. Och vi vill att bruksorterna ska vara en självklar del av framtiden.

Då måste politiken leverera. Rimliga villkor i EU. Naturrestaurering med balans. Stärkt försörjningsberedskap. Trygghad kompetens. Långsiktiga villkor för investeringar.

För Pappers medlemmar är det här inte abstrakta framtidsfrågor. Det handlar om lönen, jobbet, bruket, orten och möjligheten att lämna över något starkare till nästa generation.

Det är därför vi ställde krav inför valet. Och det är därför vi kommer att fortsätta göra det nu när rösterna är räknade och politiken ska omsättas i beslut.

Pontus Georgsson

Förbundsordförande Pappers

■ MEDLEMSDIKT ERIK ASTEVING

Istället för en blå december

*Tellus är en känslig Planet,
Men om det verkligen angår oss
Tål att tänka på.*

*Såväl politiker som poet
Irrar runt med vilsna bloss
Men må
December månad ändå få
Vara mera röd och mindre blå!*

Skarpt läge i försäkringsförhandlingarna

Mycket av det skydd vi alla tar för givet regleras i överenskommelser mellan LO och Svenskt Näringsliv. Dessa parter har träffat en lång rad överenskommelser som

inneburit att vi har avtalsgruppsjukförsäkring, trygghetsförsäkring vid arbetsskada, tjänstegrupplivförsäkring, avtal om omställning, försäkring om avgångsbidrag, föräldrapenningtillägg och avtalspension.

Lite förenklat kan sägas att avtalsförsäkringarna ger ett utökat skydd i en rad olika livssituationer. Många gånger är det försäkringarna som ser till att den totala ersättningen blir tillräckligt hög. Skillnaden mellan att få avtalspension eller inte få den är för många skillnaden mellan en godtagbar pension och en pensionärstillvaro i fattigdom.

Avtal om försäkringar är långsiktiga avtal. Avtal som är tänkta att gälla under många år. Parterna har därför tidigare haft en modell som syftat till att löpande förhandla villkorsjusteringar. En sådan ordning har förutsatt en arbetsgivarmotpart som varit konstruktiv och som då och då kunnat tillmötesgå berättigade krav. På sådant sätt har förhandlingar om försäkringar kunnat skiljas från förhandlingar om exempelvis lön och andra villkor.

Arbetsgivarsidan har under en längre tid konsekvent vägrat att på ett konstruktivt förhandla om justerande villkor. Detta har tvingat LO-förbunden att säga upp försäkringsöverenskommelserna. Annars skulle vi i princip godta att arbetsgivarsidan har vetorätt mot villkorsförbättringar. Det kan inte LO-förbunden acceptera.

Det är ett helt enigt LO som bestämt sig för att säga upp samtliga försäkringar (däremot påverkas inte rena medlemsförsäkringar som exempelvis hemförsäkring osv). Det innebär att ingen av de försäkringar som nämnts ovan gäller från och med den 1 december 2026 om inte parterna kan enas i förhandlingar. Facken har heller inte efter denna tidpunkt någon fredsplikt och har möjlighet att gå i strejk för sina krav.

I förhandlingarna har många krav förts fram. Exempelvis kan nämnas:

- Höjda åldersgränser för inbetalning av avtalspension. Idag upphör denna skyldighet vid 65 års ålder.
- Sänk åldersgränsen för inbetalning till avtalspension.

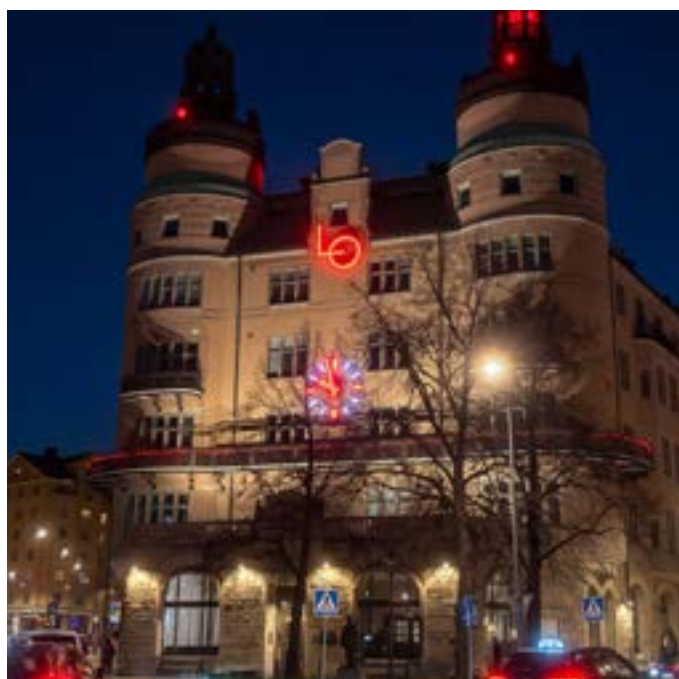
Idag inbetalas avtalspension först från 22 års ålder.

- Att avtalspension ska betalas in även för den som vabbar.
- Att åldersgränserna för ersättning vid sjukdom höjs.
- Att åldersgränserna i arbetsskadeförsäkringen höjs och att fler arbetssjukdomar ska kunna ge ersättning direkt från den kollektivavtalade försäkringen.
- Att föräldrapenningtillägg även ska betalas vid vab och att enbart medlemmar i ett fackförbund ska kunna få föräldrapenningtillägg.

Förhandlingarna kommer inom kort att påbörjas och kommer bli alltmer intensiva med målsättningen att kunna hitta en överenskommelse senast i mitten av november. Genom att försäkringarna har sagts upp är det mycket som står på spel. Alla LO-förbund behöver ha en beredskap för om någon överenskommelse inte kan träffas. Om detta är inte möjligt är risken för en omfattande konflikt på svensk arbetsmarknad stor.

Pappers förhoppning är att arbetsgivarsidan inser allvaret i situationen och återvänder till förhandlingsbordet. Det här gången fungerar det inte bara att säga nej till alla förslag utan förhandlingar är alltid ett givande och tagande. Sveriges arbetare förtjänar bättre! De krav som ställts i förhandlingarna är fullt rimliga och handlar om rättvisa.

Robert Sjunnebo
förhandlingschef

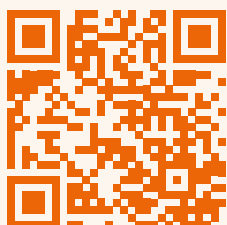

LO-borgen

Kanske-dags-för- egen-lya-snart-kapital

Nu hjälper vi hela Roslagen att spara!

Scanna QR-koden
för att läsa mer

följ oss @roslagenssparbank

Livet är fullt av drömmar, planer och sådant som bara händer. Kanske sparar du till körkort, sommarhus, båt eller första egna bostaden. Kanske vill du bara känna dig lite tryggare inför framtiden.

Oavsett vilket mål du har kan ett månadssparande göra större skillnad än du tror.

Roslagens Sparbank hjälper dig att komma igång.

Läs mer på roslagenssparbank.se/spara

0176 - 770 00

Arkivbild från kongressen 2022 i Udevalla. Avdelningen representerades av Gunnar, Aleksandar och Mikael.

Pappers kongress 27–29 november

Den 27–29 november samlas Pappers förtroendevalda till kongress i Umeå. Kongressen är vår organisations högsta beslutande organ och en viktig mötesplats där vi tillsammans formar framtidens fackliga arbete. Det är här vi fattar beslut som påverkar både vår organisation och våra medlemmars framtid. Därför är det viktigt att vi deltar aktivt, lyssnar på olika perspektiv och bidrar med våra kunskaper och erfarenheter. Vårt mål är att föra fram medlemmarnas röster, värna deras intressen och verka för beslut som stärker trygghet, rättvisa och goda arbetsvillkor.

Vid årets kongress representeras avdelningen av Jukka Pesonen, Anders Lidén och Aleksandar Srndovic. Vi är tacksamma för det förtroende vi har fått och bär uppdraget med stolthet, ödmjukhet och ansvar. Tillsammans kommer vi att företräda vår avdelning med engagemang, öppenhet och en stark vilja att bidra till ett ännu starkare fackförbund.

Vi representerar inte bara vår avdelning – vi representerar

också våra medlemmars erfarenheter, åsikter och förväntningar. Det är ett ansvar som vi tar på största allvar. Vi ser kongressen som en möjlighet att påverka, utveckla och stärka vår organisation genom konstruktiva samtal och gemensamma beslut.

Kongressen kommer bland annat att behandla den framtagna avtalspolitiska rapporten. Rapporten är tänkt att fungera som en kompass för det fortsatta arbetet med att stärka kollektivavtalen, både centralt och lokalt. Vår avdelning hedrades genom att Aleksandar fick ingå i arbetsgruppen som tog fram rapporten. Det var en mogen, engagerad och konstruktiv grupp som i full enighet arbetade fram dokumentet.

Man kommer även att välja förbundets verkställande utskott, styrelse, revisorer och valberedning. Vi har nominerat Pontus Georgsson till ordförande, Stefan Askenryd till 1:e vice ordförande och Per-Anders Pettersson till 2:e vice ordförande. Avdelningen beslutade även att nominera Aleksandar till förbundsstyrelsen. Till de övriga uppdragen kommer vi att lämna våra nomineringar under oktober.

Kongressen kommer att behandla ett stort antal motioner. Vår avdelning har lämnat in tre motioner som vi anser är viktiga för både våra medlemmar och förbundets framtida arbete.

Vår avdelnings motioner till kongressen:

1. Tidigare pensionsålder för skift- och nattarbetare

Motionen syftar till att förbättra pensionsvillkoren för medlemmar som under lång tid arbetat skift och natt – arbeten som innebär en hög belastning och kan påverka hälsan negativt.

Vi yrkar att:

Pappers verkar för att personer som arbetat långvarigt skift- och nattarbete ska ges möjlighet att gå tidigare i pension utan ekonomiska avdrag.

Pappers driver frågan om särskilda pensionslösningar för skift- och nattarbetare inom industrin.

År med natt- och skiftarbete ska vägas in vid bedömning av pensionsålder och pensionsvillkor.

Pappers på förbunds nivå lyfter frågan gentemot arbetsmarknadens parter och politiska beslutsfattare.

2. Motion angående § 21 mom. 3 – Stadgar

Denna motion syftar till att tydliggöra vem som representerar avdelningen vid distriktsmöten.

Vi yrkar att:

§ 21 mom. 3 ändras så att avdelningsordföranden är avdelningens ordinarie representant vid distriktsmöten och att avdelningsstyrelsen utser en ersättare om ordföranden har förhinder eller deltar i mötet i en annan roll.

3. Motion angående § 22 mom. 1 – Stadgar (Riksavtal)

Motionen syftar till att utöka den nuvarande sammansättningen av den stora förhandlingsdelegationen genom en stadgeändring.

Vi yrkar att:

Kongressen beslutar att permanenta den nuvarande sammansättningen av den stora delegationen och att stadgetexten ändras till:

”Förbundsstyrelsen, styrelseersättare och de funktionärer förbundsstyrelsen utser utgör förhandlingsdelegation.”

Kongress kommer definitivt vara spännande på alla sett och vis.

Genom samarbete, respekt för olika uppfattningar och ett starkt engagemang kan vi tillsammans fatta beslut som gör verklig skillnad – både för våra medlemmar idag och för kommande generationer. Med den ambitionen ser vi fram emot att representera vår avdelning vid kongressen i Umeå och bidra till en fortsatt starkt och framgångsrikt Pappers.

Aleksandar Srndovic

Hallstas kongressdelegation 2018 i Gävle - Anders, Gunnar, Mikael, Taisto, Roger och Pernilla

Kurres kamp för bättre arbetsmiljö på Kotte och Kvist AB

Kurre och den bortglömda Hallstaskogen

Djupt inne i den stora granskogen bakom Hallsta IP bor min goda vän - Kurre. Varje morgon vaknade han innan solen hunnit över trädtopparna, borstade sin yviga svans och gav sig iväg till sitt arbete på Skogsbolaget Kotte & Kvist AB. Företaget ansvarade för att samla in kottar, plantera nya träd och hålla skogens stigar fria från nedfallna grenar. Arbetet var viktigt, och Kurre var stolt över att få bidra till att skogen mår bra.

Men trots att arbetet var betydelsefullt hade företaget ett stort problem – de investerade nästan ingenting i arbetsmiljön. Istället nöjde man sig med tomt prat om arbetsmiljöns vikt.

Verktygen var gamla, slitna och orsakade vibrationsskador. Skottkärrorna saknade hjul som rullade ordentligt och de små hjälmarna som skulle skydda djuren hade sprickor i sig. När det regnade blev arbetsbodarna kalla och fuktiga

eftersom taken läckte. På vintern drog vinden rakt genom väggarna, och på sommaren blev luften så instängd att det knappt gick att andas.

Kurre och hans arbetskamrater hade flera gånger berättat för chefen, den stora vargen Ludvig, att något behövde göras.

”Vi behöver bättre utrustning”, sa Kurre en dag. ”Vi arbetar snabbare och säkrare om vi har rätt förutsättningar.”

Vargen suckade och svarade alltid likadant. ”Det kostar för mycket. Vi får vänta till nästa år.” Nästa år blev till året efter, och sedan ännu ett år. Ingenting förändrades. Ludvigs budget var otillräcklig och i den fanns inte utrymme för arbetsmiljöinvestering.

Med tiden började problemen märkas allt tydligare. Fler djur blev sjuka av den dåliga arbetsmiljön. Bävern Bert fick ont i ryggen efter att ha kört truck på den ojämna marken. Hackspetten Pia skadade vingen när en stege gick

sönder. Igelkotten Igor halkade på ett blött golv i arbetsboden och blev sjukskriven i flera veckor. Den senaste bemanningsminskningen ökade stressen och tog bort tiden för städning och golvvård.

Kurre märkte också hur stämningen förändrades. Tidigare hade alla hjälpts åt, skrattat under fikapauserna och känt stolthet över sitt arbete. Nu pratade djuren mest om hur trötta de var. Flera funderade på att lämna företaget för att arbeta någon annanstans.

Samtidigt började resultaten försämrats. Det tog längre tid att utföra arbetet, fler misstag begicks och kostnaderna för sjukfrånvaro ökade. Trots detta tyckte affärsledningen fortfarande att investeringar i arbetsmiljön var onödiga.

En dag bestämde sig Kurre för att samla alla medarbetare. De satte sig i en glänta där solens strålar lyste mellan träden.

”Vi älskar vårt arbete”, sa Kurre. ”Men om företaget inte satsar på oss kommer skogen också att drabbas. Vi är den viktigaste resursen de har.”

Djuren skrev tillsammans ner allt som behövde förbättras. De räknade ut hur mycket tid som gick förlorad på trasiga verktyg och hur mycket sjukfrånvaron kostade. När de visade siffrorna för vargen Ludvig blev han först förvånad.

Han hade alltid sett investeringar som en kostnad. Nu in-

såg han att den dåliga arbetsmiljön kostade betydligt mer.

Efter flera möten beslutade företaget att satsa på förändring. Nya arbetsredskap köptes in. Arbetsbodarna renoverades och fick ordentlig ventilation. Alla fick utbildning i säkerhet och ergonomi. Dessutom infördes regelbundna möten där medarbetarna kunde komma med förslag på förbättringar.

Förändringen märktes snabbt. Djuren blev friskare, arbetet gick smidigare och gemenskapen återvände. Kurre såg hur leendena kom tillbaka under fikapauserna och hur stoltheten över arbetet växte igen.

Ludvig erkände till slut sitt misstag. På det stora mötet sa han:

”Jag trodde att vi sparade pengar genom att låta bli att investera”, sa han. ”Men nu förstår jag att den bästa investeringen vi kan göra är att ta hand om dem som arbetar här.”

Sedan dess blev Skogsbolaget Kotte & Kvist AB känt som en av skogens bästa arbetsplatser. Och varje gång en ny medarbetare började berättade Kurre historien om hur en god arbetsmiljö inte är en lyx – utan en förutsättning för att både djur och verksamheter ska kunna växa och må bra tillsammans.

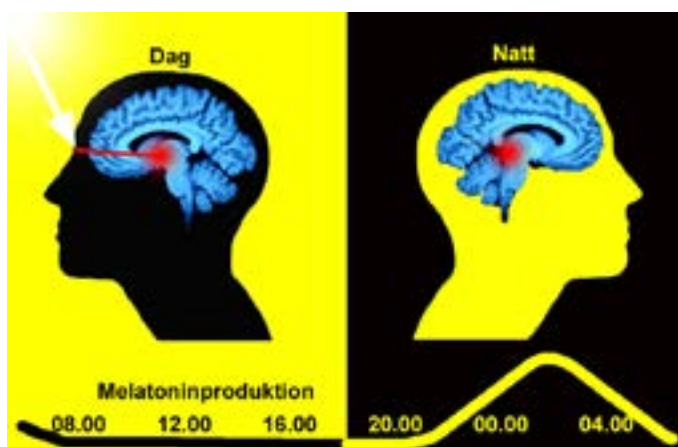
Aleksandar Srndovic

■ MEDLEMSDIKT **PERNILLA WESTMAN**

*Regnet faller ute nu
lugnt och stilla
sover jag?
Försöker att vakna
för en kort stund
vad är verkligt
vad är fantasi.
Någon sitter här
på min säng gavel
En hand på min
fot som ger ro.*

*Solens strålar
dansar i rummet
Jag är vaken
men vill somna om
Vad är verkligt
vad är fantasi
var du hos mig
i natt?
Ja, jag tror det.*

Hypotalamus skickar signaler till körtlar runt om i kroppen att tillverka olika hormoner. Ett av de viktigaste hormonerna för att styra dygnsrytmen i kroppen är melatonin.

När dygnsrytmen krockar med verkligheten: Sömn, skiftarbetet och den biologiska klockan

De flesta av oss vet hur det känns när väckarklockan ringer och kroppen absolut inte vill samarbeta. Men för den som arbetat skift under lång tid är detta ibland inte bara en tung måndagsmorgon – det är en konstant förhandling med kroppens inbyggda, biologiska klocka. Att försöka sova djupt och ostört klockan nio på förmiddagen, när resten av världen startar, solen gassar och sopbilen slamrar blir en svår fysiologisk utmaning för kroppen.

Sömn och dygnsrytm är ett av de mest spännande och snabbast växande områdena inom medicin och arbetsfysiologi. Idag vet vi att sömn inte bara är passiv vila, utan ett högt aktivt underhållsarbete för både kropp och hjärna.

Hjärnans nattliga spolning

När vi sover djupt startar hjärnan ett helt eget, avancerat rengöringsprogram. Det kallas för det glymfatiska systemet. Det fungerar ungefär som när man spolar rent golvet på bruket efter ett skift. Hjärnan krymper sina celler en aning för att låta ryggmärgsvätska skölja igenom vävnaden och städa bort slaggprodukter och proteiner som lagrats under dagen. Det är hjärnans egna reningssystem som för bort slaggprodukter. Det är som mest aktivt under djupsömn och skyddar mot demenssjukdomar och Parkinsons sjukdom.

När skiftgången vänder upp och ned på dygnet försöker vi tvinga fram denna process vid tidpunkter då kroppen egentligen är programmerad för högvarv och produktion. Resultatet blir ibland att vi vaknar och känner oss som om

hjärnan har drabbats av ett mindre internt underhålls-stopp där någon har glömt att slå på strömmen igen. Att kompensera detta med starkt kaffe i fikarummet klockan tre på natten hjälper för stunden, men det löser inte grundproblemet för den biologiska klockan.

När biologin luras av ljuset

Vår inbyggda klocka styrs till stor del av ljuset som träffar ögat, vilket signalerar till talldkörteln att sluta tillverka sömnhormonet melatonin. När du går av ett nattskift i gryningen och möts av strålende morgonsol tror hjärnan omedelbart att det är dags att vara aktiv, inte att lägga sig under täcket.

Det är här olika symptom kan slå klorna i en trött skiftarbetare. När sömnen hackar under en längre period är det lätt att drabbas av oro och ångest. Man ligger vaken, tittar på klockan, räknar timmarna och börjar googla ”kronisk sömnlöshet”. Innan man vet ordet av har hjärnan skapat en enorm stressreaktion kring själva sänggåendet, och nätt spår på oron om hjärt-kärlsjukdomar och permanent utmattning. Man har hamnat i en ond cirkel där rädslan för att inte få sova blir just det som håller en vaken.

Företagshälsovården – din guide i skiftarbetet

Sömnproblem vid skiftarbete är inget man ska behöva ”stå ut med” eller lösa med sömntabletter från vårdcentralen som ofta bara gör en trött nästa dag. Det är här företagshälsovården blir ditt bästa verktyg. Eftersom vi känner till din specifika arbetsmiljö och dina skiftscheman kan vi hjälpa till att lägga upp en konkret strategi som faktiskt fungerar i praktiken.

Hos företagshälsovården får du inga generella, orealistiska råd som ”gå och lägg dig samma tid varje kväll”. I stället arbetar man med sömnhygien och beteendestrategier för just skiftarbetare.

Företagshälsovården fungerar här som en medicinsk samtalspartner som kan plocka ner dramatiken, bemöta Google samt katastroftankar, och därmed ge dig vetenskapliga verktyg för att få tillbaka kontrollen över din vila.

Sömnen är viktig för din långsiktiga hälsa. Så nästa gång sömnen strular – boka ett samtal med oss.

Företagshälsovården är din rättighet omsatt i praktisk hälsa – både för kropp och själ. Vi är ditt skyddsnät som hjälper dig att sortera och fokusera på rätt saker. Se ett besök som en förebyggande investering i ditt arbetsliv. Du har rätt till det!

Företagshälsovården

Arbetarnas arbetsmiljö kostar inte pengar - den sparar pengar.

Nu är sommaren över och jag hoppas att alla har haft en bra sommar, med möjlighet till semester och återhämtning. När det gäller arbetsmiljön verkar sommaren ha varit ganska lugn. Det är glädjande, särskilt eftersom sommaren också innehöll ovanliga arbetsmoment, till exempel sommarstopp.

Det ska vi ta med oss som något positivt. Samtidigt påminner det oss om hur viktigt det är att arbeta förebyggande. När risker tas om hand i tid och vi hjälps åt att tänka säkert, skapar vi en bättre arbetsplats för alla.

Glädjande är också att vi har fått en ny arbetsmiljöingenjör som började i juni. Ni får bekanta er lite mer med honom i en separat intervju här i tidningen.

När verksamheten nu går tillbaka i mer normal takt är det också viktigt att komma vidare med uppföljningen av konsekvensanalyser, riskbedömningar, åtgärder och andra arbetsmiljöfrågor som behöver tas om hand.

PIA – ett av våra starkaste verktyg för förbättring

Vill vi förbättra arbetsmiljön måste vi också visa vad som inte fungerar. Där är PIA ett av våra viktigaste verktyg. Tillbud och riskobservationer visar var riskerna finns – innan någon skadas.

Det som rapporteras kan följas upp och användas som underlag för åtgärder. Det kan handla om enkla förbättringar

i vardagen, men också om större satsningar på arbetsmiljön.

Men om inget finns dokumenterat blir det svårt att visa behovet. Då riskerar brister att stanna vid samtal i fika-rummet, i stället för att bli något vi faktiskt arbetar vidare med. Därför spelar varje rapport roll – den kan vara första steget mot en konkret förbättring.

Arbetsmiljö kostar inte pengar – den sparar pengar

Här blir kopplingen till investeringar tydlig. Arbetsmiljöåtgärder är satsningar som stärker både människor och verksamhet. När risker inte tas om hand kan kostnaderna bli stora, till exempel sjukfrånvaro, övertid, produktionsstörningar och reparationer. Samtidigt är det inte alltid lätt att räkna på besparingen direkt. Ofta syns värdet först när olyckorna blir färre och produktionen fungerar bättre. Europeiska arbetsmiljöbyrån uppskattar att arbetsrelaterad ohälsa och arbetsskador kostar omkring 3,3 procent av EU:s BNP varje år.

På en industriarbetsplats märks det tydligt. Färre tillbud och olyckor ger både en säkrare arbetsplats och en stabilare produktion.

Därför är frågan inte bara vad arbetsmiljö kostar, utan vad det kan kosta att låta bli.

Jukka Pesonen, AHSO

Vanligt folk - en bok från LO

Förra året gav Landsorganisationen, LO, ut boken "Vanligt folk" med underrubriken "Den svenska arbetarrörelsens historia". Det är en 80-sidig skrift som på ett överskådligt vis berättar om arbetarrörelsens, och framför allt fackföreningsrörelsens, framväxt från mitten av 1800-talet fram till idag. Boken är rikt illustrerad med fotografier, affischer och artiklar ur olika tidningar från viktiga händelser för utvecklingen av Sverige. Den sista bilden i skriften kommer dessutom från Hallsta pappersbruk.

För texten svarar Kalle Holmqvist, journalist och författare med flera historiska böcker bakom sig. Han medverkar

På stora arbetsplatser fanns ofta bokombud som sålde billiga böcker från Folket i Bild, en veckotidning som stod arbetarrörelsen nära.

LO har en tradition av att stödja arbetare och förtryckta i hela världen. 1978 gällde det kampen mot apartheid i Sydafrika.

också på Aftonbladets kultursida. Kalle har själv erfarenhet från Handels, Kommunal och SEKO. Detta märks på urvalet i boken där dessa förbund får ett oproportionerligt stort utrymme medan stora och viktiga arbetargrupper inom industrin, skogen och gruvorna är klart underrepresenterade.

Det finns också beskrivningar som kunde varit mer informativa. T.ex. när den svenska revolutionen 1917-19 framhålls som orsak till att den allmänna rösträtten infördes så är det inte fel men heller inte hela sanningen. Den ryska revolutionen hade också en stor påverkan, liksom att grannländerna redan infört allmän och lika rösträtt.

Men som sagt – boken är en översikt av vår historia och det presenteras på ett lättillgängligt sätt. En lämplig läsning för den som snabbt och enkelt vill veta de mest grundläggande fakta kring fackföreningsrörelsens historia. En användbar bok i en facklig grundutbildning. Är du intresserad kontakta avdelningens expedition.

Roger Berglund

ARBETET

SVERIGES LEDANDE ARBETSLIVSMAGASIN

Hej Pappersmedlem!

Viktiga nyheter, vassa åsikter,
allvarliga avslöjanden.
Prenumerera på
Arbetets nyhetsbrev
– din guide till arbetslivet.

Nyhetsbrevet är kostnadsfritt
och kommer i mejlen en gång
i veckan.

arbetet.se/nyhetsbrev

Scanna QR-koden med
din mobilkamera och
gå direkt till
prenumerationssidan.

Avdelningens konst - fem konstnärer

Karl Axel Pehrson är en av Sveriges mer kända konstnärer. De flesta har sett hans Guldbagge som delas ut årligen på filmfestivalen. Han finns på Nationalmuseet, Moderna Museet, Göteborgs konstmuseum samt en rad andra museer och konstinstitutioner. Karl Axel föddes i Örebro 1921 som yngst av åtta syskon. Sin utbildning fick han bland annat via Otte Skölds målarskola och Konsthögskolan. Han tillhörde gruppen "1947 års män" och ställde ut tillsammans med dem i utställningen Ung konst 1947. Hans första separatutställning skedde i Stockholm 1954. Han har arbetat med allt från stora offentliga verk till små litografier. Särskilt populära har bilderna av skalbaggar och fantasilandskap blivit. Avdelningens litografi är ett exempel på detta. Den fick vi av förbundet 1990. Karl Axel Pehrson gick ur tiden 2005.

Karl Axel Pehrson Sweet dreams of love färglitografi 1975

Bertil Kaa Hedberg, 1949–2024 född i Malmö. Bildkonstnär och tecknare. Utbildning vid Målarskolan Forum i Malmö samt Kungliga Konsthögskolan i Stockholm 1969–1974. Från början realistiska bilder i olja av människor och katter, senare akryl och akvarell med naturbaserade motiv. I ett eget projekt, Blues Grafik, fotograferar han vid musikers framträdande och överför sedan fotona till litografier. I slutet av 80-talet initierade den fackliga LO-skolan Runö ett konstprojekt, Runögruppen. Förutom Bertil ingick Eric Matteoni och Anders Örnberg i gruppen. Uppdraget av att utifrån atmosfären på Runö göra bilder och skulpturer till två vandringsutställningar att visas på arbetsplatser runt om i Sverige. 1997 gjordes

en litografimapp med namnet "Sommar på Runö" Den innehåller fyra sommarbilder av Bertil, vilka är en jordnära lyrisk bildberättelse om Runö. En av dessa litografier fick vi som gåva av Runö-skolan 2006. Bertil höll under många år sommarkurser på Runö i akvarellmålning. Bertil är representerad på bl.a. Nationalmuseum.

Bertil Kaa Hedberg Sommar på Runö litografi 1990

Mats Lydén, född 1952, är en svensk målare baserad på Lidingö. Han är känd för sitt uttrycksfulla måleri som ofta rör sig mellan abstraktion och figuration, och har genom åren ställt ut på flera etablerade gallerier och konsthallar, t ex Thielska galleriet på Djurgården. Han har även gjort offentliga utsmyckningar i bl a T-banan och på Astrid Lindgrens sjukhus. Lydén prövar sig fram bland de måleriska möjligheterna. Han studerade vid Valands konsthögskola i Göteborg och på Konsthögskolan i Stockholm. Avdelningen äger en färglitografi benämnd "Figurkomposition", okänt årtal. Det finns inte heller någon dokumentation om när vi fått tavlan eller i vilket sammanhang.

Olof "Olle" Ängkvist, född 1922 i Maria Magdalena församling i Stockholm, död 2006 i Halland. Svensk målare, grafiker, tecknare och skulptör. Utbildade sig 1943 vid Otte Skölds målarskola samt 1943–1949 vid Kungliga

Mats Lydén färglitografi Figurkomposition

konsthögskolan i Stockholm. Har tidvis bott utomlands, i bland annat Afrika. Olle har ställt ut både enskilt och i många samlingsutställningar runt om i världen. Bland hans offentliga arbeten kan nämnas utsmyckningen vid Alby tunnelbanestation. Arbetade med tiden på ett mer lekfullt tecknande. Han prövade olika uttrycksformer från föreställande till helt informella, där text och bild förenades. Ängkvist är representerad vid bland annat Göteborgs konstmuseum och Moderna museet. När avdelningen fyllde 75 år fick vi en färglitografi "Agitatorn" i gåva av SALF (arbetsledarna).

Olle Ängkvist Agitatorn lito 109-145 Gåva SALF 1990

Birger Halling, född 13 januari 1907 i Eskilstuna och död 28 juni 1996 i Engelbrekts församling i Stockholm. Halling var en svensk målare och grafiker, bosatt i bland annat Västerås. Halling var som konstnär autodidakt (sjävlärd). Han målade porträtt, landskap och stilleben. I Västerås har han bland annat gjort den stora muralmålningen al secco med tema skrivtecken som täcker fondväggen inne i stadsbiblioteket (1955). Även i Västerås stadshus och hos Landstinget Västmanland finns verk av Halling. Han är representerad på Moderna Museet, Göteborgs konstmuseum, Östersunds museum, Norrköpings konstmuseum, Sörmlands museum och Eskilstuna konstmuseum. Avdelningens litografi heter "Gästabudet" och är gjord 1963. Givaren är okänd liksom året då vi föräddades tavlan.

Roger Berglund

Birger Halling Gästabudet färglitografi 1963

LO · MERVÄRDE · BOLÅN

Bruketets nya arbetsmiljöingenjör

Sedan den 1 juni har bruket en ny arbetsmiljöingenjör. Pappers Magasinet träffade honom för att lära känna honom lite bättre och ställde några frågor om hans nya roll.

Vem är du?

Jag heter Christian Ortiz och arbetar som arbetsmiljöingenjör. Genom hela mitt arbetsliv har människor, lärande och utveckling varit den röda tråden. Jag har arbetat inom bland annat Röda Korset, hotell och restaurang, lager, logistik och kylteknik innan jag utbildade mig till arbetsmiljöingenjör. Mina erfarenheter, både från arbetslivet och internationella projekt, har gett mig en stark tro på utbildning, samarbete och ett hållbart arbetsliv.

Varför blev du intresserad av arbetsmiljö?

Jag har alltid velat bidra till att människor ska kunna arbeta säkert och komma hem hela och friska. Med bakgrund inom teknik och som tidigare skyddsombud såg jag hur viktigt det förebyggande arbetsmiljöarbetet är. Kombinationen av teknik, utbildning och mötet med människor gjorde valet av yrke naturligt.

Christian iklädd i Mapuche poncho och mössa från södra Chile

Dina första intryck av Hallsta?

De är mycket positiva. Jag har mött engagerade chefer, skyddsombud och medarbetare med god kunskap om arbetsmiljö. Att risker och tillbud rapporteras i PIA visar att säkerhetsfrågorna tas på allvar och ger goda möjligheter att utveckla det systematiska arbetsmiljöarbetet.

Vad är viktigast i ett bra arbetsmiljöarbete?

Samverkan. När arbetsgivare, chefer, skyddsombud och medarbetare arbetar mot samma mål skapas en trygg arbetsplats. Ett bra arbetsmiljöarbete bygger på dialog, delaktighet och ett systematiskt arbetssätt där risker upptäcks och åtgärdas i tid.

Hur ser du på samverkan?

Ingen sitter på alla svar. Arbetsgivaren har ansvaret, skyddsombuden företräder medarbetarna och de som arbetar i verksamheten har den bästa kunskapen om vardagen. Genom respekt, förtroende och öppen dialog hittar vi de bästa lösningarna tillsammans.

Vilka styrkor tar du med dig?

Jag har bred erfarenhet från både praktiskt arbetsliv och arbetsmiljöarbete. Jag är lyhörd, lösningsorienterad och tycker om att skapa samarbete. Samtidigt vill jag fortsätta

utvecklas – arbetsmiljöområdet förändras ständigt och det är viktigt att hela tiden lära sig nytt.

Hur vill du att medarbetare kontaktar dig?

Min dörr står alltid öppen. Jag vill att det ska vara enkelt att ställa frågor, lyfta risker eller komma med idéer. De bästa förbättringarna kommer ofta från dem som arbetar närmast verksamheten.

Ditt bästa arbetsmiljötips?

Ser du en risk – rapportera den. Genom att anmäla risker och tillbud i PIA kan vi förebygga olyckor innan någon skadas. Arbetsmiljö är ett gemensamt ansvar.

Hur var semestern i Chile?

Fantastisk. Kontrasten mot den svenska sommaren var stor medinterväder och kyla, men den värme och gästfrihet jag mötte gjorde starkt intryck. Resan gav mig inte bara möjlighet att uppleva landets fantastiska natur och kultur, utan också nya perspektiv genom mötet med Mapuche folket och deras sätt att leva. Det var en mycket givande resa som jag kommer att bära med mig länge. Att träffa vänner som jag inte hade sett på trettio år var mycket känslösamt så även mina föräldrar.

Jukka Pesonen

Hamnstaden Valparaíso

Pappersmaskinen på bild är PM2 som var i drift mellan 1958 och 2008

Vad gör ett fackförbund?

Fackförbund finns till för att skydda och stärka anställdas rättigheter. Viktiga uppgifter är att förhandla om rättvisa löner, trygga anställningsvillkor och en säker arbetsmiljö genom att teckna kollektivavtal. Genom att vara med i ett fackförbund kan medlemmarna driva sina frågor tillsammans, i stället för att var och en kämpar på egen hand. Facket ger gemensam styrka!

Det finns flera olika fackförbund. Pappers organiserar arbetare inom massa- och pappersindustrin. Pappers finns där bruken finns, det vill säga på över 50 orter från Ny-mölla i söder till Kalix i norr.

Pappers har, med sina cirka 13 000 medlemmar, en av Sveriges högsta organisationsgrader. Det innebär att nästan alla arbetare på bruken i Sverige är medlemmar i Pappers. Det är vi otroligt stolta över! Men vad är grejen med facket egentligen? Vad är grundtanken? Vad betyder den svenska

”Fackföreningsrörelsen är en gemensam organisation för arbetstagare som arbetar för bättre lön, trygga arbetsvillkor och inflytande på arbetsmarknaden”

modellen och hur fungerar den?

Vad har facket gjort för dig?

Många av de rättigheter vi har på jobbet idag är resultatet av över 100 års facklig kamp. Det var facket som drev igenom åtta timmars arbetsdag, lediga helger, fem veckors semester, betald föräldraledighet och rätten till sjuklön. Det är tack vare fackliga förhandlingar som vi har trygghet vid uppsägning, extra pengar för kvälls- och helgjobb (OB-tillägg) och tjänstepension.

Även rätten till skyddsombud, en säker arbetsmiljö och möjligheten att studera vid omställning har vuxit fram ge-

nom fackligt arbete.

Det vi ser som självklart idag har inte alltid varit det. Därför är det viktigt att vi fortsätter organisera oss och försvara de rättigheter vi idag lätt tar för givna. När du är med i facket är du dessutom med och stärker demokratin i stort, något som är extra betydelsefullt när demokratiska värderingar är hotade – både på nära och på långt håll.

Varför finns det flera olika fackförbund?

Det finns över 50 fackförbund i Sverige, helt enkelt för att vi har olika behov på jobbet och i arbetslivet. En sjuksköterska har till exempel andra villkor och utmaningar än en projektledare, en IT-tekniker eller en lärare. Därför finns det olika fackförbund som är specialiserade utifrån branscher, yrken eller utbildningsnivå. På så sätt kan varje förbund bli expert på just sina medlemmars frågor och behov.

Vad är skillnaden på facket och a-kassan?

När du går med i facket blir du inte automatiskt medlem i a-kassan. Det är nämligen två separata organisationer och medlemskap. A-kassan är en försäkring om du skulle bli arbetslös, medan ditt fackförbund hjälper dig med allt som rör ditt arbetsliv. Det säkraste är att du är medlem i båda. Då får du bäst skydd och trygghet eftersom de kompletterar varandra.

Vad är den svenska modellen?

I Sverige är det facken och arbetsgivarna som gemensamt kommer överens om löner och villkor. Det här skiljer oss från många andra länder där staten och politikerna styr över arbetsvillkoren. Därför kallas det för "den svenska modellen".

Den här lösningen bidrar till att vi har färre strejker i Sverige än i många andra länder. Men vad är det som gör att den fungerar så bra? Genom ditt medlemskap stärker du facket i förhandlingarna, så att inte arbetsgiversidan kan tvinga igenom dåliga avtal. Det kallas den svenska modellen och har bidragit till att svenska företag har gått bra och att arbetstagare under många år har kunnat öka sina reallöner.

Vad är kollektivavtal?

Ett kollektivavtal innehåller regler för lön, arbetstider, semester, pension och andra villkor. Det förhandlas fram mellan facket och arbetsgivaren och fungerar lite som ett färdigt paket som alla på arbetsplatsen får ta del av. Utan kollektivavtal behöver varje anställd förhandla fram enskilda villkor på egen hand. Men med ett kollektivavtal på jobbet vet du att mycket redan är på plats.

Pappers har även lokalavtal som i stort sett har samma värde som kollektivavtal.

Vad är en strejk?

Pappers är starkt, men vi söker inte konflikter med arbetsgivarna i onödan. För det mesta tycker vi att det går bra att prata ihop oss, även om vi i grunden kan tycka olika. Men om vi inte kommer överens med arbetsgivaren har vi flera kraftfulla verktyg att ta till. Ett av dem är att strejka.

Då slutar de anställda tillfälligt att arbeta för att sätta press på arbetsgivaren. För dig som anställd innebär det att du inte arbetar under strejken. Pappers ersätter den lön du förlorar under tiden, när du är medlem.

Aleksandar Srndovic

LO – Landsorganisationen i Sverige

LO, Landsorganisationen i Sverige, är en paraplyorganisation för 13 svenska fackförbund. Tillsammans representerar förbunden cirka 1,4 miljoner arbetstagare. Organisationen styrs av kongressen, en styrelse samt en ledning bestående av fyra personer. LO verksamhet är geografiskt organiserad i nio regionala distrikt.

Pappers – Svenska Pappersindustriarbetareförbundet

Svenska Pappersindustriarbetareförbundet, Pappers, är ett av de 13 fackförbund som ingår i LO. Förbundet organiserar cirka 13 000 medlemmar fördelade på 54 lokala avdelningar. Pappers förbunds kontor är beläget i Stockholm.

Avdelning 68 Hallstavik

Pappers avdelning 68 Hallstavik är lokal facklig avdelning inom Pappers. Avdelningen organiserar cirka 300 medlemmar som är verksamma vid Hallsta Pappersbruk. Expeditionen ligger vid bruket i Hallstavik.

Rödvillorna på en bild från 1915, första året husen fanns.

Vykort från gamla Hallstavik – Rödvillorna

Öster om fabriken, i direkt anslutning till bruket, ligger Rödvillorna eller den så kallade Rödvillastan. Det är Tulkavägen som skiljer dem åt. Samtidigt som Holmens Bruk byggde bruket byggde man också bostäder till de som skulle anställas i den nya fabriken. Det var viktigt att ha nära till jobbet. Folk hade varken bil eller moped, de flesta gick - några cyklade.

Samma år som fabriksbygget började 1913 byggdes de första bostäderna. Det blev två provhus, en 1-familjsvilla på nuvarande Holländarevägen och en 2-familjsvilla på Wänns väg. Uppdraget att rita husen och planlägga området gick till John Åkerlund, en för sin tid känd arkitekt. Året efter, alltså 1914, byggdes två 1-familjshus och två 2-familjshus. Åren därefter tog byggandet ordentlig fart, produktionen på bruket startade hösten 1915. Då byggdes bland annat åtta 4-familjshus, tre 12-familjshus samt 25 rödvillor för två familjer i varje. Sedan utökades området både

norrut och söderöver med de så kallade stenhusen.

Provhuset på Holländarevägen blev en matservering för de tyska montörer som arbetade på bruket. Vägen dessa gick kom därför att kallas Tyskavägen och löper genom hela rödvillastan. Från början hade vägarna inga namn, i stället hade man nummer på husen. Hos firman Kreuger & Toll, som byggde fabriken, arbetade en ingenjör vid namn Hjalmar Wänn. När denne dog i spanska sjukan 1918 fick han Wänns väg uppkallad till sitt minne.

I mitten av 40-talet börjades en renovering av bostäderna som då fick bättre isolering, nya vedspisar och väggkontakter för elplattor. Senare, på 50-talet, fortsatte moderniseringen med till exempel tvättställ och WC. Många bostäder gjordes också om till större lägenheter.

Området klassas idag som ett riksintresse för kulturmiljövården i Stockholms län.

Roger Berglund

Tyska vägen. Tvättstugan längst bort. Vägen något förbättrad men ännu inga vägsyklar bara stolpar med nummer.

I korsningen Tyska vägen - Mäster Smeds väg står en vattenpump. I höger bildkant syns tvättstugan.

Grönskan har tagit över och staketet ersatts med häckar. Varje år premierades bästa trädgården.

Infarten från Tulkavägen till Tyska vägen. Huset i förgrunden inrymmer idag Pappers expedition.

BILDEFTERLYSNING

Pappers Magasinet's redaktion efterlyser gamla bilder tagna på bruket eller ute i bygden.

Man kan mejla dem till avd68@pappers.se eller överlämna dem på expeditionen. Vi skannar dem och du får dem tillbaka.

FGU-deltagare besökte Riksdagen och riksdagsledamot Leif Nysmed (s).

Det är valtider och valrörelse igen. Val till riksdag, region och kommun. Det har väl inte undgått någon? Men om man nu inte följer nyheterna i de olika kanaler som finns så är ju precis alla lyktstolpar också tapetserade med de olika partiernas budskap - vilka kan vara ganska enkla - vilket precis är meningen för den här typen av budskap. En lustig detalj är att flera partier har pratat om att dra ned på den här typen av "annonsering", det är kostsamt och personalkrävande...men det verkar vara mer än någonsin! Eller är det bara mer koncentrerat till "bra" platser än någonsin tidigare? Ju högre desto bättre, ibland sitter rent av tre partier ovanpå varandra på samma stolpe. Det kanske också är så tuppen högst uppe på hönshuset tänker? Ju högre upp desto bättre hörs jag?!

Så här alldeles lagom inför att planeringen av höstens fackliga grundutbildning påbörjas kan vi väl också nämna några ord om vårens dito. Manusstoppen på PM har ju hamnat på så vis att inget har nämnts om den sista FGU-dagen. Nio deltagare samlade utbildningen och alla åkte med till riksdagen den 27 maj. Här tog Riksdagsledamoten Leif Nysmed (civilutskott, arbetsmarknadsutskott)

emot på trappen vid huvudentrén på Riksgatan 1. Vi hade först passerat Riksbron och hade vi också passerat igenom riksdagsvalvet ut till Stallbron och kommit fram vid Mynttorget och Gamla stan, precis bredvid kungliga slottet - då hade det blivit en väldigt vacker promenad där man bokstavligen går rakt igenom Sveriges politiska hjärta! Men nu skulle vi ju få uppleva något ännu mer förunderligt - vi skulle faktiskt titta direkt på den svenska demokratins bultande hjärta! När alla hade fått sina passerkort och klarat metalldetektorn kunde vi påbörja besöket på riktigt. Leif tog oss med till Kammarfoajén, och intill denna finns ett litet prång där man på betryggande avstånd kan betrakta debatterna i Plenisalen utan att faktiskt gå in i denna. Frågestunden gällde inte bara politikerna utan även vår lilla grupp. Sedan blev det en stor rundvandring i hela huset inklusive "Stanniolgränd" -en underjordisk gångtunnel som binder ihop de olika delarna av husen. Namnet pga av all rörisolering med ytskikt av aluminiumfolie.

Gruppen hann senare även med ett besök på Pappers förbunds kontor. Glassen där är tradition - samt givetvis fina samtal.

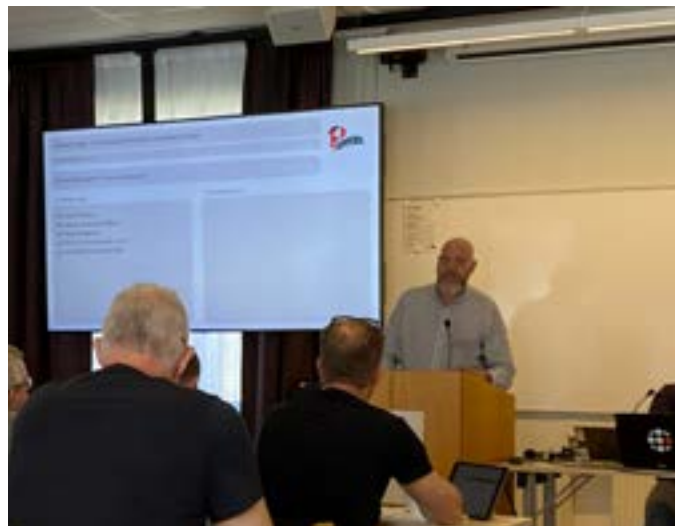
Direkt efter sommaren och semesterperioderna brukar planeringen av höstens FGU starta, dock är tidsfönstret kort då semesterperioden duttar sig ända in i augusti. Även en intensiv och intressant valrörelse pågår parallellt, men tanken är att en ny kurs ska kunna sjasättas under oktober.

Tidigare i våras, vid en SKO-träff, var det flera skyddsombud som anmälde sitt intresse för olika kurser med start under hösten. En lång väntan blir det därmed och mycket vatten hinner rinna under broarna. Det innebär att man ska komma ihåg att det är skillnad mellan att göra en intresseanmälan och att verkligen anmäla sig. Ytterligare ett steg blir det sedan att bli antagen till utbildningen.

I dagsläget har vi tre skyddsombud anmälda, två av dem Mikael och Nicole, till Arbetsmiljökurs 1 skyddsombudsrollen, de är antagna till kursen, Ytterligare en medlem och skyddsombud står som preliminär, men då till Arbetsmiljökurs 2, och ytterligare en medlem avbokade faktiskt sin anmälan till samma kurs.

I november hålls Pappers kongress i Umeå. Inför detta anordnades en utbildning för kongressombuden på Runöskolan under två dagar i juni. Två av avd68:s tre ordinarie kongressombud kom iväg på utbildningen, Jukka och Anders.

Tanken var att ombuden skulle gå utbildningen, och många var där. Bland annat innehöll utbildningen en skri-

Jukka Pesonen och Anders Lidén deltog i kongressutbildningen.

varverkstad, där deltagarna arbetade med egna anföranden och yrkanden. Utbildningen avslutades med en fiktiv, men mycket spännande och rolig mini-kongress!

Själv har jag inte påverkats nämnvärt av några lyktstolpar, däremot har jag återigen brutit min tradition att rösta på valdagen och gjort det i förtid – traditionen bröts av nödvändighet redan förra valet när jag faktiskt kunde rösta från sängen på Karolinska! Är inte Sverige fantastiskt? Låt det fortsätta så!

Anders Lidén
studieorganisatör

FGU-deltagare besökte även förbundskontoret.

GDANSK

EN STAD DÄR HISTORIA MÖTER NUTID

Vår resa till Gdańsk var en upplevelse som min fru och jag sent kommer att glömma. Staden, som ligger vid Östersjön i norra Polen, bjöd på en perfekt kombination av historia, kultur och vacker arkitektur. Redan när vi anlände imponerades vi av den mysiga atmosfären och de färgglada byggnaderna som kantade gatorna i den gamla stadskärnan.

En av höjdpunkterna var att promenera längs den berömda Långa gatan. Där fanns många restauranger, caféer och små butiker där man kunde köpa lokalt hantverk och souvenirer. Vi besökte även den stora Mariakyrkan, som är en av världens största tegelkyrkor.

Under resan lärde vi oss mycket om Gdańsk's historia. Staden har spelat en viktig roll i Europas utveckling och har både förstörts och byggts upp igen flera gånger.

Maten var också en stor del av upplevelsen. Vi provade flera traditionella polska rätter, bland annat pierogi, fyllda degknyten med olika fyllningar.

Maten var både smakrik och prisvärd, och restaurangerna hade en trevlig och välkomnande atmosfär.

Vi tog också en promenad längs floden Motława där de gamla hamnkranarna och de historiska byggnaderna skapade en vacker miljö. På kvällarna lyste stadens gator upp och gav Gdańsk en särskilt charmig känsla. Det var härligt att sitta på ett café och bara njuta av omgivningen.

Vi besökte också några lokala marknader där det såldes bärnsten, en sten som området är känt för. Det var spännande att se det stora utbudet av smycken och hantverk. Under kvällarna samlades många människor på stadens torg där gatumusikanter och olika uppträdanden skapade en levande stämning. Den vänliga lokalbefolkningen gjorde också ett gott intryck och bidrog till att vi kände oss välkomna under hela vistelsen.

Vi uppskattade också hur rent och välskött det var överallt. Kombinationen av modern stadsmiljö och historiska byggnader skapade en unik känsla som gjorde varje promenad intressant.

Vårt besök i Malbork (66 km från Gdansk) var en spännande upplevelse. Vi besökte det imponerande Malbork-slottet, promenerade genom de historiska områdena och lärde oss om stadens rika historia. Det var en minnesvärd utflykt med vacker arkitektur och en trevlig atmosfär. Slottet grundades av Tyska orden 1274.

Resan till Gdańsk blev ett minne för livet. Vi uppskatta-

de stadens rika historia, den vänliga atmosfären och alla sevärdheter som fanns att upptäcka. Kombinationen av kultur, god mat och vackra miljöer gjorde resan både lärorik och avkopplande. Vi skulle gärna återvända hit i framtiden för att upptäcka ännu mer av staden och dess omgivningar.

Aleksandar Srndovic

Glada resenärer.

En symbol för Gdansk, kranen går otroligt tillbaka till 1363. Den fungerade både som dörroppning och som ett sätt att lasta och lossa båtar

Långa gatan.

Vacker arkitektur och glada fasadfärger.

Promenad längs floden Motława.

Traditionell rätt i Polen - pierogi.

En annan sort av pierogi.

En av många fina skulpturer.

Gdansk

Area: 261,68 km²

Land: Polen

Språk: Polska

Folkmängd: 489 160

Tidszon: CEST (UTC+1)

Valuta: 1 Zloty = 2,54 Svensk kr

Flygtid från Arlanda: 1 timme och 30 minuter

Huvudstadshuset fungerar idag som ett museum dedikerat till Gdansk historia.

Slottet Malbork.

NR 2 KRYSSLÖSNING

S	O	L	I	D	A	R	I	T	E	T
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Vinnare av kryss nr 2 är:

1: pris Gunnar Hanze, pensionär

2: pris Stefan Pettersson, Huvudlab

MATLAGNING

KGHEYMEH BADEMJAN-IRANSK GRYTA -6 portioner

INGREDIENSER

Grytan:

- 800 g grytkött (gärna lammkött)
- 4 dl kikärtshalvor/ chana dahl (se bild, kan ersättas med vanliga kikärter)
- 2 gula lökar
- 2 st aubergine
- 3-4 st torkade lime

- 1,5 tsk gurkmeja
- 1 tsk kanel
- Ca 1 dl tomatpuré
- Salt & peppar
- Neutral olja till stekning & fritering
- Ca 1 liter vatten

Topping:

- 2 friterade potatisar eller tunna pommeschips

GÖR SÅ HÄR

Hacka köttet i önskad storlek och ställ åt sidan. Hacka löken i tärningar. Hetta upp olja i en stor gryta och stek löken glansig. Tillsätt köttet och gurkmeja, stek under omrörning tills köttet får färg. Vänd i tomatpuré, kanel och stek lite till. Tillsätt hett vatten, krydda med salt och peppar. Koka upp grytan och låt sedan puttra på medelvärme.

Skölj kikärtshalvorna, låt rinna av och vänd ner i grytan med köttet. Gör 2-3 st hack i varje torkad lime och lägg ned dem i grytan. Låt puttra under lock i ca 1,5-2 timmar, tills köttet är klart. Rör om i grytan med

jämna mellanrum och späd eventuellt ut med vatten om såsen känns för tjock.

Skala auberginerna och skär dem i önskad storlek. Du kan antingen friterar auberginerna gyllene och låta dem rinna av på papper eller baka dem i ugnen. Om du ska baka dem i ugnen lägger du skivorna på en plåt, ringla olja över och baka mitt i ugnen i ca 15-20 min. Lägg aubergineskivorna i grytan, vänd försiktigt och låt grytan puttra i ytterligare ca 20 min. Skala och skär potatisarna till strimlor och friterar dem gyllene. Servera grytan med persiskt ris och toppa med pommes. Servera gärna med en syrlig sallad bredvid som du smaksätter med mynta.

LO-MERVÄRDE

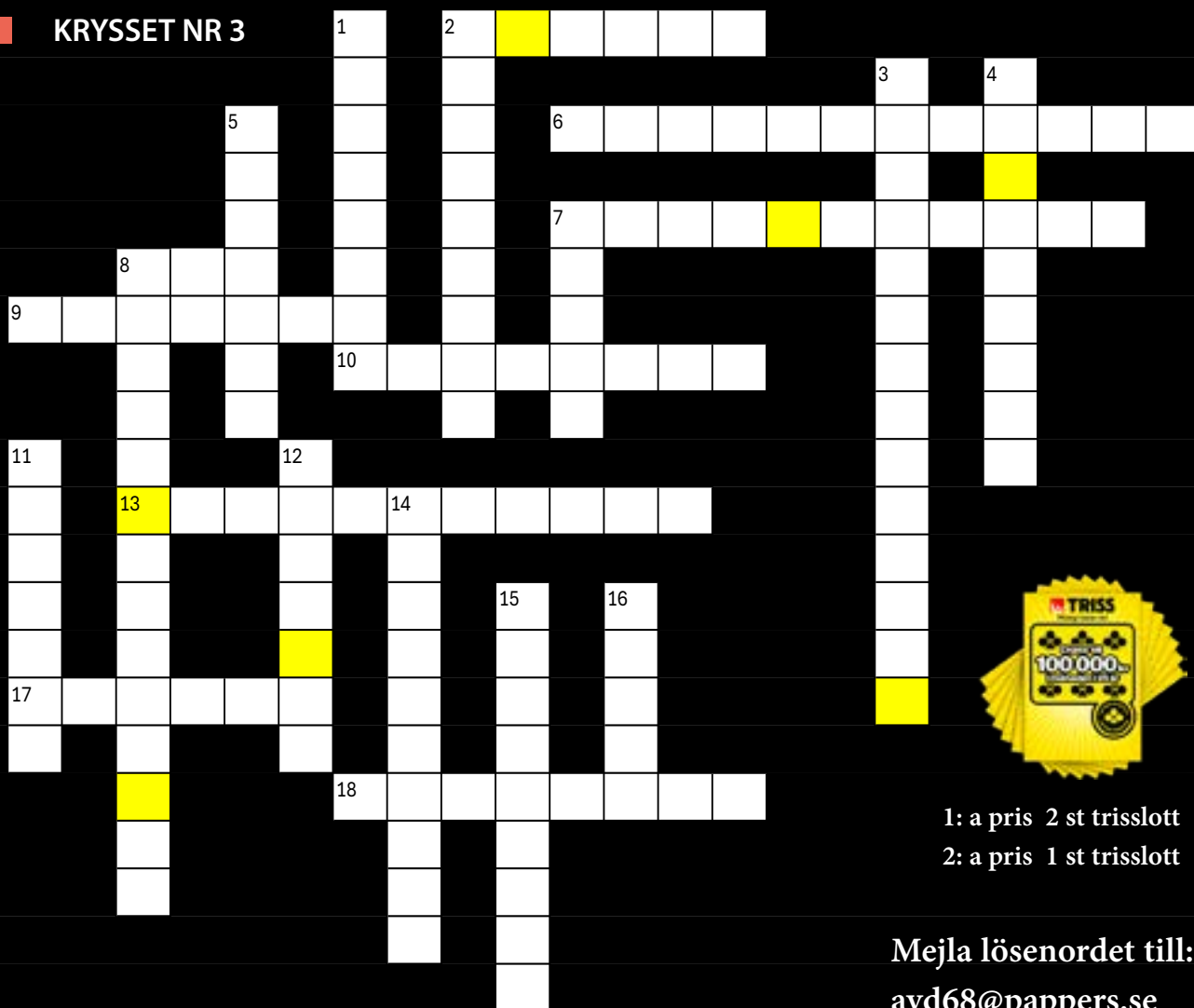
LADDA NER APPEN MED MUSIK!

Om du signar upp dig under september blir det dessutom ännu mer fördelaktigt – endast 35 kr i månaden året ut, efter att du provat den gratis i 30 dagar.* Warner Musics hela katalog. Inga annonser, ingen bindningstid. Bara musik.

Ta del av erbjudandet på LOMervärde.se.

KRYSSET NR 3

1: a pris 2 st trisslott

2: a pris 1 st trisslott

Mejla lösenordet till:
avd68@pappers.se

LODRÄTT

VÅGRÄTT

2. Personen som ansvarar för att upprätthålla reglerna under en match.
6. Strategi där en back springer framåt parallellt med bollhållaren för att skapa fler alternativ.
7. Spelare som länkar försvar och anfall samt hjälper till i båda riktningarna.
9. Regelöverträdelser i fotboll där en spelare är för nära motståndarmålet utan bollkontakt.
10. Assistent som hjälper domaren genom att fokusera på offsidet och inkast.
13. Platsen där straffskott tas, elva meter från målet.
17. Spelaren som leder laget och ofta kommunicerar med domaren.
18. Ett tillfälle där bollen spelas från en statisk position efter ett regelbrott.

1. Samarbete mellan två spelare där bollen snabbt passas och spelas tillbaka.
2. Teknik där en spelare behåller kontroll över bollen under rörelse.
3. Strategi och teknik som används för att bygga anfall från det egna försvarsspelet.
4. Spelare vars huvudmål är att göra mål för sitt lag.
5. Ett sätt att erövra bollen från en motspelare genom fysiskt spel.
7. Den struktur som spelarna försöker få bollen in i för att göra poäng.
8. Taktik som innebär att laget snabbt försöker återerövra bollen.
11. Spelaren vars främsta uppgift är att skydda målet från motståndarnas målskott.
12. Gult kort som ges till en spelare för ett mindre regelbrott.
14. Spelare som fokuserar på att hindra motståndarna från att göra mål.
15. Rött kort som innebär att spelaren måste lämna planen efter ett allvarligt regelbrott.
16. Ett läge där bollen spelas från hörnflaggan efter att motståndarens spelare sist rört bollen över backlinjen.

Höj pensionen – inte pensionsåldern!

- Höj den allmänna inkomstgrundade pensionen
- Inför ett arbetslivstillägg
- Inrätta en behovsprövad övergångspension
- Stoppa höjningen av pensionåldern
- Ge full rätt till pensionssystemets alla delar efter ett långt arbetsliv

ANSVARIG UTGIVARE:

Pappers avd 68

NÄSTA NR:

December 2026

OMSLAGSBILD:

Carita Holmberg

REDAKTIONEN:

Aleksandar Srndovic

Anders Lidén

Carita Holmberg

Jukka Pesonen

Roger Berglund

KONTAKT:

Pappers avd 68

Hallsta Pappersbruk

763 81 Hallstavik

0175 26 390

www.avd68.com

